نگاه

داروخانه‌های طبیعی در دل استان‌ها

«یزد» استانی با آب‌وهوای خشک و کویری است که در کنار تمام صحراهایش، منطقه‌ای کوهستانی با روستاهایی دل‌انگیز دارد. یکی از این روستاها در نزدیکی بافت به نام «ده بالا» است که حالا لقب «داروخانه طبیعی ایران» را به خود گرفته است. شاید باور این‌که ۶۰۰ نوع گیاه دارویی در یزد کم‌آب می‌روید کمی سخت است اما براساس گزارش‌ها ۷۹ گونه دارویی نادر در ده بالا می‌روید و افراد بومی بهره‌برداران اصلی این گیاهان دارویی هستند. گیاهانی همچون کتیرا، آنغوزه و زیره سیاه بیش از سایر گیاهان در این منطقه به چشم می‌خورند و مردمانش با فروش آنها کسب درآمد می‌کنند. برای یافتن گیاهان دارویی نیاز نیست همیشه سری به مناطق سرسبز یا مراتع شمال کشور بزنیم. خراسان جنوبی به‌عنوان یکی از کم‌آب‌ترین استان‌های ایران بیش از ۸۰۰گونه گیاه دارویی را در دل خود پرورش می‌دهد که ثروتی سبز در دل کویر است. زیره، آنغوزه و آویشن از جمله گیاهانی به شمار می‌آیند که در این منطقه به‌وفور به چشم می‌خورند اما حالا کم‌آبی‌های خراسان جنوبی باعث شده تا نگاه‌ها به سمت آلوئه‌ورا هم بچرخد. گیاهی که در تمام دنیا طالب زیادی دارد و هربرگش ارزش مالی دارد.

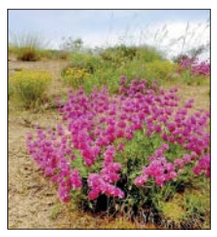

یادداشت

ایران، سرزمینی که از خاکش طلا می‌روید

محمدرضا هادیلو
سردبیر استان‌ها

امروزه برای گیاهان دارویی از عنوان طلای سبز استفاده می‌شود. طلایی که با توجه به ویژگی‌های خاص آب‌وهوایی مناطق مختلف ایران، می‌توان در هر کوه و دشت و مرتعی به‌دنبال آن گشت و حتما هم به‌دست می‌آید. ایران به‌دلیل موقعیت جغرافیایی و تنوع اقلیمی و خاک حاصلخیز مناطق مختلفش، به لحاظ غنای گیاهی و تنوع زیستی در رویش گیاهان دارویی، از جایگاه منحصربه‌فردی در جهان برخوردار است. وقتی این سرزمین دارای ۱۱ اقلیم از ۱۳ اقلیم شناخته شده جهانی است، از ۸۰۰۰ گونه گیاهی که در دلش جای داده هم بیش از ۲۳۰۰ گونه دارای خواص دارویی، عطری، ادویه‌ای و آرایشی بهداشتی هستند. اگر از اقتصاد منهای نفت یا توسعه صنعت کشاورزی صحبت به میان می‌آید هرگز نمی‌توان از موهبتی به نام آب‌وهوای چهارفصل ایران که باعث تنوع و رشد گیاهانی که انحصارا در این آب و خاک می‌رویند، چشم‌پوشی کرد. شرایط جغرافیایی گوناگون جنگلی، کویری و کوهستانی و ارتفاعات مختلف، تنوع گیاهان غذایی، دارویی و صنعتی را به همراه دارند و حتی گیاهان شورپسند می‌توانند در نواحی کویری مانند سمنان و کرمان و گیاهان آب‌پسند در نواحی شمالی ایران رشد و نمو پیدا کنند. با این تفاسیر، سال‌هاست عنوان می‌شود گیاهان دارویی، فرصتی اقتصادی هستند که توانایی ایجاد اشتغال و ارزآوری برای استان‌های ایران را دارند اما بی‌توجهی به این امر و نبود کشت مکانیزه و نوین آنها باعث شده نه‌تنها از این ظرفیت‌ها استفاده نشود بلکه گیاهان خودرو هم به دلیل برداشت‌های بی‌مورد و غیراصولی رو به انقراض بروند. به هر حال ایران سرزمینی سرمایه‌دار است که هر سال طلای زیادی در خاکش می‌روید و بیرون می‌آید. اگر بخواهیم فقط به یکی از گیاهان صنعتی و دارویی آن که به‌تنهایی می‌تواند اقتصاد یک کشور را متحول کند، اشاره کنیم، حتما نام زعفران می‌درخشد و البته هزاران خروار طلای دیگر که از کنارشان می‌گذریم و آنها را نمی‌بینیم.

غفلت از طلای سبز ایران

گیاهان دارویی می‌تواند ظرفیتی برای دوران اقتصاد منهای نفت باشد

فاطمه مرادزاده
گروه ایران

بیراه نیست اگر نام ایران را سرزمین ظرفیت‌های شگفت و بی‌بدیل جهان بگذاریم؛ به گواه آن‌که به‌تنهایی در برگیرنده تمام نعمت‌ها و ظرفیت‌های درآمدزا و اشتغال‌زایی است که هر یک از کشورهای جهان شاید دارنده فقط یک یا چند نمونه از آن باشند. ظرفیت‌های گردشگری، میراثی، طبیعی، دریاها، کوهستان و کویرها، صنایع، نفت، گاز، معادن و... که توسعه و تمرکز روی هرکدام‌شان به‌تنهایی می‌تواند بخش زیادی از بار رونق اقتصادی کشور را به دوش بکشد. یکی از این ظرفیت‌های بی‌بدیل که تنها در چند دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته، ظرفیت گیاهان دارویی است. ظرفیتی که مستعد اشتغال‌زایی و درآمدزایی بالایی است و دیگر کشورهای جهان به این مهم به‌خوبی پی برده‌اند. در ایران اما نهایت توجه به این بخش، توسعه کشت و تولید گیاهان دارویی و خام‌فروشی این گیاهان، بدون نگاه علمی و صنعتی و توجه به ایجاد صنایع فرآوری و بهره‌بردن از سود سرشار فرآورده‌های متنوع و گرانقدر آنهاست، حال آن‌که این گیاهان نه‌تنها با شرایط خشک اقلیمی ما سازگار و نیازمند آب کمی برای رشد و نمو هستند که در صورت تبدیل آنها به تولیدات فرآوری‌شده جانبی با بهره‌گیری از صنایع تبدیلی و ظرفیت دانش‌بنیان‌ها می‌توان به درآمدهای ارزی سرشار آن رسید و بنای یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد بدون نفت را بنیان نهاد.

در روز چند بار از عطر و بوی خوش استفاده می‌کنید؟ اصلا با استشمام بوی خوش یک عطر دل‌انگیز چقدر حال دل‌تان خوب می‌شود؟ چندبار سراغ دمنوش‌های زعفران، گل بابونه، بنفشه، نسترن و زیره می‌روید تا استرس و خستگی را از جسم و روح و روان‌تان پاک کنید؟ راستی اگر ناخوش‌احوال شوید و جسم عزیزتان گرفتار تب، درد و بیماری شود، حتما سراغ دکتر، دارو و داروخانه را که می‌گیرید؟ اصلا همه اینها به کنار، برای هریک از اینها چقدر در ماه و سال هزینه می‌کنید؟ شک نکنید با یک حساب و کتاب سرانگشتی به عدد و رقم بالایی می‌رسید که هر ساله بابت هر یک از انواع عطر و دمنوش و دارو از جیب‌تان خارج می‌شود. ارقامی که وقتی در شمار جمعیت ۸۰ میلیونی ایران ضرب شود، رقم سنگین و هوش‌ربایی می‌شود، پول و سرمایه سرشاری که بخش اعظم آن از این سرزمین بیرون رفته و در جیب کشورهای سازنده عطر و دارو می‌نشیند، حال آن‌که مواد و مصالح اولیه این تولیدات گرانقدر، گیاهانی است که رویشگاه بسیاری از آنها دشت‌ها و کوهستان‌های ایران ماست. گفته می‌شود در ایران بیش از ۸۰۰۰ گونه گیاهی می‌روید که تاکنون حدود ۲۰۰۰ گونه از آن در زمره گیاهان دارویی، عطری و ادویه‌ای جا گرفته‌اند. حدود ۱۰۰۰ گونه از این گیاهان دارویی هم، اندمیک یعنی بومی و منحصربه ایران است. این یعنی وجود یک ظرفیت بزرگ برای تولید و گسترش صنعت گیاهان دارویی و به زبان ساده‌تر ایجاد صنایع فرآوری که خروجی‌اش می‌شود تولید اسانس عطر و دارو و رسیدن به کرور کرور پول و ارز.

گیاهان دارویی یعنی همان‌ها که به اسم گل‌محمدی، زعفران، بابونه، بنفشه، زنجبیل، دارچین، آویشن، گل‌گاوزبان، بهارنارنج، باریجه، اسطوخودوس و... می‌شناسیم و رویشگاه هرکدام‌شان یک نقطه از ایران زیباست تا همین چند دهه پیش اغلب خودرو بودند و محلی‌ها آنها را از دل طبیعت در پهنای دشت‌ها، دامنه کوه‌ها و تپه‌ها می‌چیدند و برای فروش به عطاری‌ها می‌بردند. با مشخص شدن قدر و قیمت این گیاهان، چینش بی‌رویه آنها هم روبه فزونی گذاشت و برخی از این گیاهان تا ورطه انقراض پیش رفت. خوشبختانه مدتی است که کاشت و رشد این گیاهان به صورت دست‌کاشت (غیرخودرو) در زمره برنامه‌های جهاد کشاورزی قرار گرفته و به همان میزان هم صادرات رسمی آنها افزایش یافته است. به نظر می‌رسد وزارت جهاد کشاورزی دولت سیزدهم برنامه‌ای ویژه برای توسعه کشت گیاهان دارویی داشته باشد، چراکه محمدمهدی برومندی، معاون امور باغبانی وزیر جهاد کشاورزی، توسعه باغ‌ها و گیاهان دارویی در اراضی شیبدار را از سیاست‌های وزارت جهادکشاورزی در دولت سیزدهم عنوان کرده است.

نکته

گیاهان دارویی سنتی در مسیر صنعتی

بیراه نیست اگر بگوییم طی کردن مسیر سنتی تا صنعتی در این بخش، به‌راحتی نوشتن طرح و برنامه و ارائه راهکار نیست و شاید در این میان شرکت‌های دانش‌بنیان بتوانند به‌عنوان محرک و کاتالیزور تسهیل‌کننده این روند باشند. این اعتقادی است که دکتر سیدجلال حسینی‌مهر، عضو هیات‌مدیره یکی از شرکت‌های دانش‌بنیان دارد و درخصوص آن به ما می‌گوید: شرکت‌های دانش‌بنیان می‌توانند در حوزه گیاهان دارویی به سه حوزه ورود کرده و مؤثر باشند: اول در قسمت کاشت و برداشت گیاهان دارویی، دوم تبدیل گیاهان دارویی به عصاره یا اسانس یا مواد موثره‌ای که ارزش‌افزوده بالایی دارند و از گیاهان استخراج می‌شوند و در نهایت تبدیل عصاره یا اسانس یا مواد موثره فعال گیاهان به ترکیبات و محصولات دارویی؛ یعنی بالاترین ارزشی که می‌تواند در حوزه گیاهان دارویی اتفاق بیفتد.

امان از این خام‌فروشی‌ها

در این میان به نظر می‌رسد از نظر تولید گیاهان دارویی (چه تولیدات خودرو و چه دست کاشت)، نه‌تنها از دیگر کشورهای دنیا عقب نباشیم بلکه در برخی موارد با اختلاف پیشرو هم هستیم. نشان به آن نشان که تولید ۹۰ درصد زعفران و ۷۰ درصد گل محمدی در کشور ما صورت می‌گیرد. با این حال این پرسش مطرح می‌شود که با وجود تولید بالای گیاهان دارویی، چرا سهم بسیار ناچیزی از تجارت جهانی و درآمد ارزی این گیاهان داریم؟ آن‌طور که بهلول عباس‌زاده، رئیس بخش تحقیقات گیاهان دارویی مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور می‌گوید، پاسخ این پرسش را باید در وجود سیستم سنتی از کاشت و تولید تا فرآوری جست‌وجو کرد. عباس‌زاده معتقد است: نداشتن صنایع و کارخانه‌های پیشرفته ضعف بزرگی در این زمینه به‌خصوص برای حضور پررونق در بازارهای جهانی محسوب می‌شود. این پژوهشگر و متخصص زراعت، یکی از مهم‌ترین مشکلات سر راه صادرات گیاهان دارویی را خام‌فروشی این گیاهان دانسته و می‌گوید: نبود کارخانه‌های فرآوری مناسب، صنایع مختلف فرآوری و نداشتن فرهنگ توجه به ارزش‌افزوده و سود کلان باعث فروش این گیاهان به‌صورت خام‌فروشی شده است. اکنون و با این رویه کاشت و برداشت و خام‌فروشی در چه جایگاهی در تجارت جهانی گیاهان دارویی قرار داریم؟ حسین زینلی، مجری طرح گیاهان دارویی وزارت کشاورزی دراین باره می‌گوید: از نظر وزنی بیش از ۷۰ درصد از تولیدات گیاهان دارویی در داخل کشور مصرف و ۳۰ درصد آن به ۶۰ کشور دنیا صادر می‌شود. البته زعفران را باید از این اصل مستثنا کرد چرا که ۸۰ درصد زعفران صادر و ۲۰ درصد آن مصرف داخلی می‌شود.

برای خواندن متن کامل کیوآرکد را اسکن کنید

شرکت دانش‌بنیان تامین آتیه سلامت البرز، آزمایشگاهی فعال در حوزه‌های تشخیص دامپزشکی، محیط زیست، غذا و دارو، آنالیز خوراک دام، طیور، آبزیان، شیر و عسل فعالیت می‌کند

آزمایشگاه تخصصی دامپزشکی آتیه

فاطمه مشکانی
نشان ایرانی برتر

دامپزشکی علم شناخت بیماری‌های دامی اعم از بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان یا بیماری‌های خاص دام، پیشگیری از بیماری‌ها و همچنین علم تغذیه انسان و دام است. در نشریه سازمان بهداشت جهانی آمده است هدف نهایی دامپزشکی درمان حیوانات نیست بلکه دقیقا تامین مواد غذایی و امنیت غذایی و ارتقای سلامت و بهداشت انسان است چراکه با واکسیناسیون دام‌ها می‌توان از مرگ‌ومیر آنها جلوگیری کرد و بر میزان فرآورده‌های دامی افزود.

دکتر علیرضا مختاری، مدیر عامل شرکت دانش‌بنیان تامین آتیه سلامت البرز در ارتباط با هدف راه‌اندازی آزمایشگاه آتیه گفت: «آغاز به کار شرکت را می‌توان سال ۹۶ عنوان کرد. در آن زمان درگیری ذهنی اعضای مجموعه ما این بود که شرکت علاوه بر انجام خدمات آزمایشگاهی، بتواند فرآورده‌های بیولوژیکی مورد نیاز کشور را نیز ارائه دهد، این شرکت موفق به ثبت برند و دریافت ایزو ۹۰۰۱ نیز شده است. در همین راستا به مرور زمان با دریافت مجوزها در حوزه‌های مختلف در طول فعالیت، آزمایشگاه تخصصی دامپزشکی از اواسط سال ۹۸ به صورت رسمی کار خود را آغاز کرد و در حال حاضر به عنوان یک شرکت دانش‌بنیان و عضو توانمند شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های راهبردی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری و عضو پارک زیست‌فناوری خلیج‌فارس (قشم) در حال ارائه خدمات است.»

آزمایشگاه آتیه

آزمایشگاه آتیه با بهره‌گیری از کادری مجرب، متخصص و متعهد با داشتن امکانات آزمایشگاهی و فضای فیزیکی مناسب با سابقه چند ساله مشغول به فعالیت است. این مرکز با همکاری کلیه متخصصان در مسیر توسعه سلامت و ارتقای بهداشت عمومی در زمینه دامپزشکی، غذا و دارو، محیط زیست، استاندارد و کشاورزی گام‌های استواری برداشته است.

این آزمایشگاه تخصصی به همت بخش خصوصی با امکانات مدرن و با بخش‌های مختلف و فضابندی مطابق استانداردهای روز و براساس الزامات مورد اجرا در فضاهای آزمایشگاهی آماده و در حال حاضر نیز با همکاری و استقرار در مرکز رشد مؤسسه تحقیقات علوم دامی کشور در جهت ارائه خدمات به کل کشور و حتی نقاط محروم مشغول به فعالیت است.

اهم فعالیت‌های شرکت

طبق گفته‌های مختاری، مدیرعامل شرکت تامین آتیه سلامت البرز، فعالیت‌های این شرکت را می‌توان در بخش‌های تشخیصی، تحقیقاتی، تولیدی و آموزشی به شکل زیر تقسیم‌بندی کرد:

بخش تشخیصی:

• میکروبی:
- کلیه آزمایش‌های میکروبی آب و شیر
- انجام آزمون آنتی بیوگرام
- انجام آزمون‌های میکروبی مواد غذایی مختلف
- تشخیص انواع ورم پستان و عوامل سقط جنین با روش‌های کلاسیک و ملکولی
- جست‌وجو و شناسایی گونه‌های مختلف باکتری‌های بیماری‌زا
- جست‌وجو و شناسایی گونه‌های مختلف ویروس‌های بیماری‌زا و قارچی به روش ملکولی
- انجام آزمون‌های قارچی
- تشخیص بیماری‌های زنبور
- تشخیص بیماری‌های اسب
- تشخیص بیماری‌های حیوانات خانگی

• آنالیز مواد غذایی:
- کنترل کیفی میکروبی کلیه محصولات خام و فرآوری شده

• بیوشیمی، سرولوژی و هماتولوژی
- انجام کلیه آزمون‌های هماتولوژی حیوانات خانگی، دام‌های اهلی و حیات‌وحش با دستگاه‌های تخصصی سل کانتر دامپزشکی
- انجام تست الایزا (طیور و دام‌های بزرگ)
- انجام آزمون HI، HA در طیور
- انجام کلیه آزمون‌های بیوشیمی با دستگاه‌های پیشرفته اتوآنالایزر و به روز و با کیت‌های معتبر
- انجام آزمون‌های ایمونولوژی
- اندازه‌گیری آنتی اکسیدان‌ها
- انواع روش‌های تخلیص پروتئین

• مولکولی
- انجام آزمون‌های ملکولی (PCR، RT - PCR)
- تعیین ماهیت بافت‌های مجاز و غیرمجاز در فرآورده‌های پروتئینی به روش ملکولی
- شناسایی مواد غذایی تراریخته
- شناسایی و جست‌وجوی عوامل بیماریزای میکروبی، ویروسی و قارچی به روش ملکولی
- تعیین جنسیت و بیماری‌های ویروسی در پرندگان زینتی
- ژنوتایپ ملکولی تعیین ژن چندقلوزایی در نژادهای مختلف گوسفند با روش کاملا تخصصی تایید شده معتبر توسط آزمایشگاه آتیه
- تشخیص بیماری‌های زنبور عسل
- تشخیص بیماری‌های ویروسی آبزیان
- تشخیص بیماری‌های ویروسی گاو، گوسفند و اسب

• بافت‌شناسی و پاتولوژی
- تعیین ماهیت بافت‌های مجاز و غیرمجاز در زمینه تقلب‌های فرآورده‌های گوشتی
- آزمایش‌های پاتولوژی

بخش شیمی

- توانایی انجام آزمون‌های مختلف در زمینه ارزیابی باقیمانده‌های دارویی در فرآورده‌های خام دامی، خوراک دام، طیور و آبزیان را داراست.
- اندازه‌گیری انواع توکسینها و سموم در مواد غذایی و خوراک
- اندازه‌گیری بقایای آنتی بیوتیکی محصولات (شیر، گوشت و عسل)
- انجام کلیه آزمون‌های تجزیه خوراک دام و طیور
- انجام کلیه آزمون‌های نمونه‌های محیط زیست (آب و پساب)
- انجام آزمون‌های نمونه‌های خاک

بخش تحقیقاتی

- مشاوره توسط متخصصین مجرب در حوزه های مختلف دامپزشکی (تشخیصی - درمانی) به دامداران محترم
- برگزاری دوره‌های مختلف آموزشی به عنوان مجری برگزاری دوره‌های آموزشی و بازآموزی در دامپزشکی با همکاری شورای نظام دامپزشکی استان البرز
- مشاوره در راه‌اندازی آزمایشگاه و آموزش پرسنل
- انجام امور تحقیقاتی ملکولی
- انجام پروژه‌های پژوهشی تجربی
- فعالیت در حوزه علوم اعصاب

بخش تولیدی

این بخش براساس مجوز ثبت شرکت‌ها و اساسنامه و پروانه شرکت‌های چندمنظوره اقدام به فعالیت در موارد ذیل کرده است:
- تولید انواع سرم‌های حیوانی: گوساله، جنین گوساله، اسب و خرگوش (مورد مصرف بخش واکسن‌سازی، مراکز تحقیقاتی کشت سلول و جنین و آزمون‌های تشخیصی)
- تولید محلول‌های ضدعفونی دست و سطوح با حمایت و همکاری مرکز توسعه، نوآوری و حمایت از صنایع پیشرفته پزشکی
- تولید خون دفیبرینه (جهت استفاده مراکز آزمایشگاهی تولید محیط کشت)
- تولید آلبومین
- تولید محیط کشت‌های آماده مصرف آزمایشگاهی مورد نیاز بخش‌های آزمایشگاهی و شرکت‌ها
- تولید رنگ‌ها و معرف‌های آزمایشگاهی مورد نیاز بخش‌های تشخیصی و دانشگاهی
- تولید انواع کیت‌های رنگ‌آمیزی مورد نیاز بخش‌های تشخیصی و دانشگاهی
- تولید محلول‌های مورد استفاده ضدعفونی، ضدقارچ و ضدکلر مورد استفاده در حوزه پرورش ماهیان زینتی و آکواریوم
- تولید انواع امولسیون‌های زرده تخم‌مرغ استریل جهت استفاده آزمایشگاه جهت استفاده کلیه مخاطبان

بخش آموزش

- برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف
- برگزاری دوره‌های مهارت‌افزایی با همکاری پارک زیست‌فناوری خلیج‌فارس جهت ایجاد بسترهای اشتغال‌آفرینی
- پذیرش کارآموزان دانشجو
- تهیه جزوه‌ها و فیلم و محتوای آموزشی مناسب

مشکلات سد راه

مختاری با اشاره به این که خدماتی که توسط شرکت ارائه می‌شود دارای کیفیت، دقت و سرعت بالایی هستند و با کمترین هزینه‌ها صورت می‌گیرند، از مشکلات ناشی از محصولات وارداتی ابراز نگرانی کرد و گفت: «ما علاقه داریم که مصرف‌کننده‌ها را به بهره بردن از تولید داخل سوق دهیم و آنها را در مورد کیفیت خوب محصولاتی که کاملا بومی هستند و تمام‌شان کنترل کیفی می‌شوند و قابل رقابت با محصولات خارجی نیز هستند آگاه کنیم اما متاسفانه بسیاری از مصرف‌کنندگان به محصولات داخلی اعتماد نمی‌کنند و این مانع توسعه و پیشرفت خواهد بود.»

وی در ادامه بیان مشکلات به مساله مجوزها اشاره کرد و گفت: «مسؤولان در بخش‌های مختلف مدیریتی همکاری‌های لازم را ندارند، برای مثال یکی از ارگان‌ها حدود دو سال است که در ارتباط با مجوز یکی از خدمات آزمایشگاهی ما همکاری نمی‌کند. البته امسال به‌دلیل نام‌گذاری سال به‌نام شرکت‌های دانش‌بنیان، یک‌سری از ارگان‌ها، خود در بعضی زمینه‌ها پیشقدم شدند. علاوه بر این متاسفانه در حوزه مدیریتی نیز، به دلیل نبود تخصص کافی، تصمیم‌گیری‌های نادرستی صورت می‌گیرد و شیوه‌نامه‌هایی بدون برنامه‌ریزی طراحی می‌شود که در بسیاری از موانع سد راه هستند.»

راه‌های ارتباط با این شرکت فناور
- www.atiyesalamat.com
- ۰۹۹۲۴۷۷۱۳۳۰
- Atieh_lab@yahoo.com
- labatieh@
- ۰۲۶-۳۶۵۶۰۵۸۶
- فردیس کرج- خیابان قریشی شمالی- کوچه البرز- پلاک ۴۳- ساختمان پرشین- کدپستی: ۱۷۵۸۴۳۵۴۱